

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

**Л.Н. ГУМИЛЕВ атындағы
ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЗАҢ ФАКУЛЬТЕТІНІҢ
кұрылғанына 20 жыл толуына арналған
«ҚҰҚЫҚ ЖҮЙЕСІ МЕН ЗАМАНАУИ МЕМЛЕКЕТ: МӘСЕЛЕЛЕРІ,
ДАМУ ҮРДІСТЕРІ ЖӘНЕ КЕЛЕШЕГІ»
атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫ
17 мамыр 2019 жыл, Нұр-Сұлтан қ.**

МАТЕРИАЛЫ СБОРНИКА

Международной научно-практической конференции
**«ПРАВОВАЯ СИСТЕМА И СОВРЕМЕННОЕ ГОСУДАРСТВО:
ПРОБЛЕМЫ, ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ»**
посвященной 20 летию
**ЮРИДИЧЕСКОГО ФАКУЛЬТЕТА
ЕНУ имени Л.Н. ГУМИЛЕВА
17 мая 2019 года, г. Нур-Султан**

Нұр-Сұлтан, 2019

**ӘОЖ 342(063)
КБЖ 67. 4000.1
К18**

Редакциялық алқа:

Амандықова С.К., Ибрагимов Ж.И., Өмірзақов П.К., Хайрмуханмедов Н.И., Тлепина Ш.В., Нурмағамбетов А.М., Сембекова Б.Р., Мырзатаев Н.Д., Женисов С.К. Баймолдина С.М., Бердиярова Ж.С., Абаева Х.

Заң факультетінің құрылғанына 20 жыл толуына арналған «Құқық жүйесі мен заманауи мемлекет: мәселелері, даму үрдістері және келешегі» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинағы 17 мамыр 2019 жыл. Жалпы редакциясын басқарған: Е.Б.Сыдықов. – Нұр-Сұлтан: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, 2019. – 687 бет.

ISBN 978-601-337-176-4

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің заң факультетінің құрылғанына 20 жыл толуына арналған «Құқық жүйесі мен заманауи мемлекет: мәселелері, даму үрдістері және келешегі» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинағы және құқықтық мемлекеттік: қоғамды жаңғырту және тұрақтылық, Қазақстан Республикасындағы азаматтық құқықтың дамуы мен қазыргі құрылу тенденциялары, қылмыстық сот төрелігі: заманауи заңдар жүйесіндегі дәстүрлер мен жаңалықтар, заманауи мемлекеттің жүйесінде өзгерістер енгізудің халықаралық құқығының ықпалы, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасындағы құқықтар туралы ғылыми мақалаларды қамтиды. Жинақ заңгер мамандарға және барша қауымға арналған. Барлық материалдар авторлардың баяндауында жарияланды.

ISBN 978-601-337-176-4

ӘОЖ 342(063)
КБЖ 67. 4000.1

© Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2019

**МАЗМУНЫ
СОДЕРЖАНИЕ**

СЕКЦИЯ 1 ПРАВОВОЕ ГОСУДАРСТВО: СТАБИЛЬНОСТЬ И ОБЩЕСТВЕННАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ		
Abdikarym S.	Legal issues of cyber security in the Republic of Kazakhstan	12
Chumakova A.V., Pletyago T. Y.	The Perspectives of Anti-Corruption Policy in Russian Higher	16
Oraz R.	European Court of Human Rights and Kazakhstan	18
Tortaeva A.E., Sadvokassov K., Sergaliyev D.	Meaning of corruption in Europe and USA	21
Tsoy K.R.	Comparative analysis of international educational standards in the system of higher education in England and the Republic of Kazakhstan	24
Zhanymbek Y.	«Anti-corruption model of Singapore: theoretical and legal aspect»	28
Айдарбеков Н.	ҚР сайлау жүйесін жетілдірудің кейбір жолдары мен мәселелері	31
Амандыкова С.К.	Трансформация вузов в некоммерческие организации	34
Амандыкова С.К., Жамбаев Е.С., Сакиева Р.С.	К вопросу о формировании конституционной идентичности республики казахстан в контексте формирования единой нации	46
Амандыкова С.К. Корпебаев Ж.	Некоторые аспекты цифровизации избирательного процесса в Республике Казахстан	51
Ахмет Б., Бажай Х.	Адамның ар-намысы мен қадір-қасиетінің деффамациядан қорғалу тетіктері	53
Аюпова З.К., Кусаинов Д.У.	Влияние международного права на изменения правовой системы в условиях интеграции	57
Баева К.К.	Правовое регулирование религиозных браков в МЧП	60
Бажай Х., Ахмет Б	Қазақстан Республикасының билік органдары жүйесінде парламенттік институттың қалыптасуы	64
Байбутаев Ә.Ж.	Қазақстанда сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұрудың құқықтық негіздері	69
Байкова Е.А., Махмадинов Д.М.	Негативные последствия реализации вопросов социального обеспечения в Республике Казахстан	75
Бауыржан Жұлдыз Бауыржанқызы	Неприкосновенность внутреннего мира личности и её интересов	78
Бейшембиев Э.Ж.	Кыргызстан: защита личности в национальном и международном публичном праве	83

Болтаев А.Д.	Қазақстан Республикасы азаматтардың сайлау құқығын жүзеге асырудағы әлемдік тәжірибеде туындайтын өзекті мәселелер	86
Бусурманов Ж.Д.	Правовая система и современное государство: проблемы, тенденции и перспективы развития	89
Бырдин Е.Н.	Проблемы защиты прав детей в Российской Федерации и Республике Казахстан: сравнительный анализ	91
Дайрабаева Н.К.	Актуальные вопросы государственных закупок в рамках ЕАЭС	95
Дайрабаева Н.К.	Перспективы совершенствования финансово-правового регулирования в сфере государственных закупок Республики Казахстан	97
Енсебаева А.Р.	Нулевая терпимость к коррупции - основа правового государства	101
Есенбаев Б.	Қазақстан және шетел азаматтарының сайлау құқығы және оның негізгі аспектілері	105
Жаксыбекова Ф.С., Татебаева Г.С.	Авторлық құқықтарды қорғау ерекшеліктері	108
Жанузакова Л.Т.	О понятии «государственный орган» в теории и законодательстве	111
Женисов С.К., Мысыр О.Д.	Сыбайлас жемқорлықпен күрес – бүгінгі таңдағы өзекті мәселе	115
Жуманова М.Х., Алдебаева Д.А.	Система законодательства социального обеспечения	116
Жуманова М.Х., Лукпан М.	Современные методы борьбы с коррупцией	121
Жунубаева М.М.	Банкротство «самозанятых» граждан в Российской Федерации	123
Ибрагимов Ж.И., Бұлақбаев М.	Кәсіби құқықтық мәдениетті қалыптастырудағы конституциялық принциптер	125
Ибрагимов Ж.И., Жугралин С.А.	Механизм правовой защиты прав и свобод ребенка в Республике Казахстан и Российской Федерации	133
Ибрагимов Ж.И., Қырым Д.	Құқық үстемдігі мемлекеттік қызметшілердің кәсіби құқықтық мәдениетінің негізі	135
Ибрагимов Ж.И.	Қазіргі заманғы мемлекеттік қызметшілердің құқықтық мәдениетін жетілдіру	139
Иванова Ж.Б.	Плагиат в модной индустрии: к вопросу о правовой защите творцов моды	144
Капсалям К.Ж., Капсалямова С.С.	Современные проблемы противодействия уголовным правонарушениям в сфере банковской деятельности	147
Капсалямова С.С., Буртебаева А.А.	Актуальные вопросы правового регулирования деятельности министерства финансов Республики Казахстан в условиях цифровизации	151
Каскабаева Т., Альмухамбетов Ж.Н.	Современное состояние сравнительного правоведения как учебной и научной дисциплины	155
Кусаинова Л.И.	Проблемы бедности в Республике Казахстан и куюго правовое регулирование	158

Мырзатаев Н.Д.	КР-дағы жоғары білім беру саласын құқықтық реттеудің теориясы мен тәжірибесі	162
Мырзатаев Н.Д., Сапарбекова Б.Е.	Педагог мәртебесін құқықтық қорғау – адам капиталының негізі	167
Орманова Ш.Ш., Алибеков А.А.	Элементы функционального анализа деятельности акимов сельских территорий	173
Орманова Ш.Ш., Алибеков А.А.	Факторы, влияющие на эффективность управленческой деятельности в системе местного государственного управления и самоуправления	177
Оспанова А.Н.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шаралары жүйесінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық сананы қалыптастыру	181
Рахимбаев Е.Н.	Генезис судебной системы Кыргызской Республики: проблемы. поиски, решения	185
Сагыналиева В.Ж., Темирбекова М.Л.	Предконституционное развитие досоветского Кыргызстана	191
Садуақасова А.А.	Билікті бөлу идеясын дамытудың негізгі кезеңдері және оны әлем елдерінің конституцияларында бекіту	194
Сәтілда А.Ш., Османова Д.Б.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес мәдениетін нығайту мәселелері	198
Сәулен Н.	Заң шығару және атқарушы билік органдарының өзара қарым-қатынасының мәселелері	200
Сивухова В.В., Тохтарова Т.С.	Мир без конфликтов!	204
Сивухова В.В.	Соотношение международного и внутригосударственного права: взаимодействие, автономное сосуществование	207
Смағұлов А.А., Смағұлова Р.А.	Қазақ қоғамындағы азаматтық құқықтық қатынастардың объектілері	211
Смағұлов А.А.	Шариат және қазақ әдет - ғұрып заңдарындағы адам құқықтары мен бостандықтарының өзара үндестігі	216
Смағұлова А.С., Смағұлов А.А.	Әдет-ғұрып заңдарындағы азаматтық қатынас түрлерін құқықтық реттеу аспектілері	220
Смағұлова А.С., Кусаинова Л.И.	Дәстүрлі құқықтың өркениеттілік идеяларының қазіргі қоғамды қалыптастырудағы өзектілігі	225
Стангалиева Г.С.	Нормотворческий процесс в государственном управлении: проблемы и перспективы	228
Тилоева А.М.	Понятие и условия привлечения несовершеннолетних к административной ответственности	231
Тилоева А.М.	Возраст несовершеннолетнего, как особенность административно-правового статуса субъекта административного правонарушения	236
Хайрмуханмедов Н.И.	Қазақстандағы жоғары оқу орындарында эндаумент қорларын құрудың мәселелері	239
Юсупов У.Д.	Правовые аспекты экологического состояния и рационального использования водных ресурсов в Кыргызской Республике	244
Яцек Залесны	Тенденции развития конституционного правосудия в странах Восточной Европы, как выражение спора права	251

	и политики	
СЕКЦИЯ 2 «СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ГРАЖДАНСКИХ ПРАВ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН»		
Nurmagambetov A.M.	Issues on the eeu labor legislation harmonization.	255
Абдираймова А.	Проблемы правового регулирования агропромышленного комплекса Республики Казахстан.	261
Алиева Л. Р.	К вопросу становления института исполнительного производства в гражданском процессе Республики Казахстан	264
Бердиярова Ж. С., Совет Д. Қ.	Қызметкерлердің еңбектік құқықтары және оны қорғаудың қажеттілігі	267
Дарменова Д.Б.	Повышение эффективности взаимодействия государственных органов с неправительственными организациями	270
Жусипова Б.А.	Жер қатынастары субъектілерінің құқықтық мәртебесі	274
Калтаева А. Т.	Міндетті медициналық сақтандырудың құқықтық реттелуі	278
Кенес А.К.	Значение и роль инвестиций в развитии экономики	279
Кусаинова Л. И., Смағұлова А. С.	Қазақ қоғамындағы сауда қатынастарының даму эволюциясы	281
Лейтане А. З.	Трудовое право Латвии и Казахстана	284
Марат Н.М., Оразалиев К.О.	Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті стандарттау саласының құқықтық реттелуі	291
Нургалиева Е.Н.	Проблемы правовой защиты социально-уязвимых слоев населения	299
Нұғыманов Е.Е.	Қазақстан Республикасында жер пайдалану құқығының түсінігі және оның түрлері	303
Омарова Э.Б.	Правовое регулирование переводов на другую работу	305
Омарова Э.Б.	Международное регулирование безопасности и охраны труда	308
Омарова Б.А.	Еңбек құқықтарын бұзылудан қорғауды қамтамасыз ететін заңдық кепілдіктер	311
Өмірзақов П.К.	Корпорацияның жарғылық капиталының құқықтық табиғаты	314
Сабырбек Ш. М.	Тендерлік қатынастарды сыбайлас жемқорлықсыз ұйымдастыру, шетелдік тәжірибе	317
Сабырбек Ш.М.	Загрязнение реки Урал: виды решение данной проблемы	320
Сактаганова И.С.	Функции гражданско-правовой ответственности	321
Смағұлов А.А., Смағұлова Р.А.	Қазақ қоғамындағы азаматтық-құқықтық қатынастардың объектілері	328

Хасенов М.Х.	О судебной практике по трудовым спорам: проблемы и решения	332
СЕКЦИЯ 3 УГОЛОВНОЕ ПРАВОСУДИЕ: ТРАДИЦИИ И ИННОВАЦИИ В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННОГО ПРАВА		
Ахпанов А.Н.	Актуальные вопросы теории и практики Казахстанского уголовного процесса	336
Акимжанов Т. К.	О превенции уголовного законодательства Республики Казахстан	340
Балтабаев К. Ж., Татилов Р.У.	Проблема альтернативы лишению свободы по системе наказаний в уголовном кодексе Республики Казахстан	344
Казиканов Т. Т.	О совершенствовании понятия оперативно-розыскной деятельности	347
Ким К. В.	Обвинение в структуре принципа состязательности	351
Сартаева Н.А.	уголовно-исполнительное законодательство Республики Казахстан: современное состояние и перспективы совершенствования	354
Сембекова Б.Р.	Оперативно-розыскная деятельность в противодействии терроризму и экстремизму	358
Скаков А.Б.	Предупреждение экстремистских проявлений среди несовершеннолетних и молодежи Казахстана	362
Сматлаев Б.М., Казбек Ж.А.	Практические аспекты реализации противодействия коррупции для государственных и муниципальных служащих Казахстана и России	368
Баймолдина С.М.	Уголовная ответственность за воспрепятствование предпринимательской деятельности в Республике Казахстан	374
Бырдин Е. Н.	Проблемы защиты прав детей в российской федерации и Республике Казахстан: сравнительный анализ	378
Верченко Н. И.	Основания классификации преступного насилия (на примерах правоприменительной практики)	381
Кабакова О.В.	Правовая культура в мировом правовом и информационном пространстве	385
Мергембаева Н.Б.	Использование специальных знаний при расследованиях террористических актов	388
Монгуш А.С.	Историко-правовой анализ проблемы скотокрадства в Республике Тыва	391
Муратханова М.Б., Мұқаметқазинов А.С.	Қазақстан Республикасының киберқылмыстылық саласындағы заңнамасын жетілдіру бойынша ұсыныстар	395
Ашимова Э.А.	Self-determined liability problems for suicide issues	398
Ашимова Э.А.	Кәмететке толмағандар арасындағы қылмыстылықты жоюдың құқықтық және әлеуметтік аспектілері	402
Балгынтаев А. О.	Согласительное и приказное производство В уголовном процессе Казахстана»	408
Нурлұмбаева Л. Е.	Прикладные вопросы расследования и рассмотрения уголовных дел в порядке приказного производства	413
Тулепенов Ж.К., Какимов А.Ж	Татуласуға байланысты қылмыстық жауаптылықтан босатудың кейбір ерекшеліктері	416

Абенова Д. К.	О доступе задержанного подозреваемого к уголовному правосудию	419
Абдулла А. Б.	Организационно-правовые основы обеспечения информационной безопасности	423
Айнабекова М. Б.	Правовое регулирование противодействия терроризму в Республике Казахстан	426
Ануарова К. А.	Виктимологическая характеристика жертв от половых преступлений	430
Аширбек А. Ж.	Уголовная ответственность в налоговых правонарушениях	434
Балтабай М. Б.	Компенсация морального вреда в уголовном процессе: теоретические и историко-правовые аспекты	437
Давидовская В.А.	Институт наказания по уголовному законодательству стран романо-германской правовой семьи: сравнительный анализ	442
Дарменова Д.Б.	Повышение эффективности взаимодействия государственных органов с неправительственными организациями	446
Досанов М.У.	Салықтық қылмыстардың криминалистикалық сипаттамасы мәселесі туралы	450
Есет А.М.	Теория и практика исправительного воздействия и ресоциализации лиц, осужденных к лишению свободы	453
Кетепова С. Г.	История развития института приказного производства в Республике Казахстан и зарубежных странах	455
Кубенова Ш.А.	Уголовная ответственность за неисполнение обязанностей по воспитанию несовершеннолетнего	459
Khasseanova A.R.	Problems of determining the subject of bribery under the criminal legislation of the Republic of Kazakhstan	463
Пахритдинова А.Ш.	Уголовно-правовая характеристика правонарушений в сфере информатизации и связи	466
Sembay G. B.	Procedural bases of house arrest in criminal proceedings	468
Сулейменова М.К.	Организация террористической деятельности: уголовно-правовые и криминологические аспекты	474
Қожахмет А. Қ.	Қылмыстық сот ісін жүргізуде куәгерлік иммунитеттің түсінігі, мәні және маңызы	476
Сиубаева Н. Ж.	Медициналық қылмыстық құқықбұзушылық субъектісінің ерекшеліктері	480
Феткулов А. Х., Каржасова Г.Б., Орынбеков А. С.	Есірткінің заңсыз айналымына қарсы күрес саласындағы халықаралық ынтымақтастық	482
Исмагулов К.Е., Кажмуратова Д.С.	«Совершенствование уголовного законодательства, направленного на противодействие уголовным правонарушениям в сфере экономической деятельности»	486
Абулкаирова А.М.	Экстремизм как неотъемлемый элемент терроризма	490
Байзакова Р.Б., Бекбергенова А.К.	Особенности судебной реформы в Республике Казахстан	494
Исабекова А. Н.	Некоторые проблемы и перспективы развития уголовно - правового регулирования преступлений экономической направленности	498

Сабырбек Ш. М.	Қылмысқа айдап салушылықтың өзектілігі мен негіздері	501
Сокур А. С.	Незаконное перемещение стратегически важных товаров и ресурсов через таможенную границу в рамках евразийского экономического союза	505
СЕКЦИЯ 4 ВЛИЯНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА НА ИЗМЕНЕНИЯ В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВА		
Kulnazarova D.	Extrajudicial resolution of labour disputes in the digitized world	509
Suleimanova I.	Convention on the rights of the child as the main guarantor of state cooperation in the protection of the rights of minors	512
Абаева Х.А.	Принцип долгосрочной устойчивости в сфере коммерческой космической деятельности	516
Абдакимова Д.А.	Правовое регулирование статуса педагога в международном праве и законодательстве зарубежных стран	519
Абенов М.С.	Развитие экономической деятельности Республики Разахстан в условиях интеграции	523
Акпарова Р.Н.	Применение норм международных договоров В уголовном процессе Республики Казахстан	527
Актаева А.Р.	Влияние международного права на национальное законодательство республики казахстан	538
Алпысбаева Ю.А.	Предпосылки и история создания евразийской экономической комиссии	541
Ахметова М.Х.	Международное правовое регулирование мультимодальных перевозок	544
Аюпова З.К., Кусаинов Д.У.	Влияние международного права на изменения правовой системы в условиях интеграции	551
Баймолдинова Е.Т.	Международно-правовое регулирование генной инженерии	554
Бектасова Д.Б.	Соответствие национального законодательства международным стандартам по отправлению правосудия в отношении несовершеннолетних	557
Бырдин Е.Н.	Проблемы защиты прав детей в Российской Федерации и Республике Казахстан: Сравнительный анализ	561
Дуйсенбаева К.И.	Механизм разрешения споров в рамках ВТО	564
Дьяконова А.А., Рахматуллина О.В.	Система источников правового регулирования международного научно-технического сотрудничества в условиях евразийской экономической интеграции: на примере Республики Казахстан	568
Елеубекова Н.Е., Шаймуханов А.Д.	Кеден ісі саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың нысаны ретіндегі еуразиялық экономикалық одақтың қызмет етуінің кейбір мәселелері	572
Есиркепова М.М.	Еңбек нарығындағы халықаралық гендерлік теңдік және казахстандағы әйелдердің құқықтық жағдайы	575

Жуманова Н.К.	Концепция международного «мягкого права» в международно-правовой доктрине	580
Жуматаев С.	Имплементация международного гуманитарного права	584
Жуматаев С.	Проблемы определения внутреннего вооруженного конфликта в международном гуманитарном праве	588
Жумашева Н. Ж.	Экономикалық интеграцияның өркендеуі кезінде еуразиялық экономикалық одақта миграциялық жағдайдың дамуы	592
Зукай Ж.	ШЫҰ аясында Қазақстан мен Қытайдың білім және мәдениет саласындағы халықаралық-құқықтық ынтымақтастығы	594
Зязикова Е.М.	Государственный иммунитет и его применение в практике	598
Иманбаев С.М., Батырова С.Б.	Санкции в международном праве	601
Кайратов М.	Space exploration technologies corporation: История компании	604
Карабаев Ф.Ж.	Қылмыстық істер бойынша құқықтық көрсету институтының кейбір пікірталас сұрақтары	607
Қаражан Б.С.	Қазақстан Республикасы мен мұнай экспорттаушы елдер ұйымы арасындағы халықаралық құқықтық қарым-қатынас	609
Костяная Ю.С.	Понятие и место информационной безопасности в системе общей безопасности стран-участниц ЕАЭС	614
Мадмарова А.Д.	Пиратство в международном морском праве	618
Макашева Д.	Правовое регулирование международных перевозок в Республике Казахстан	622
Максым Г.Е.	Спор за залив нутка	624
Ныгметуллинова Д.Е.	Вопросы понятия и сущности общих принципов международного уголовного права	627
Огланов К.Э.	Каспий теңізінің халықаралық-құқықтық мәртебесінің қалыптасуы кезеңдері	631
Ойнарова А.А.	Техническое регулирование – важный инструмент развития торговли в рамках Евразийского Экономического Союза	635
Оленина Т.Ю.	К вопросу о понятии модельных лесов канады и россии	638
Резинкин А.Ю.	Правовое регулирование международного научно-технического сотрудничества России и Узбекистана	641
Реш Р.В.	Вопросы ответственности международных организаций	644

Сарсенова С.Н.	Международно-правовое содержание экономической интеграции Китая и Казахстана	646
Сарсембаев М.А.	Текущие проблемы теории и практики международных договоров Казахстана	650
Серикова И.Е.	Меры ответственности за нарушение таможенных правил	654
Серік Л.С.	Правовые основы технологической модернизации ЕАЭС В контексте целей устойчивого развития	657
Серік Л.С.	Сравнительный анализ международно-правовых документов по борьбе с изменением климата: киотский протокол и парижское соглашение	660
Турмахан А.Б.	Международно-правовое регулирование мирного использования ядерной энергии в Республике Казахстан	662
Файзулла Д.М.	Военное использование космоса в интересах международной безопасности	665
Филатова Е.И.	Правовое регулирование авторского права стран-участниц Европейского Союза.	668

shall include the disposition of the relevant parts of article 110 of the CC and shall not require further examination in accordance with articles 101, 103, 107. If the victim was intentionally killed at the time of torture, the offense shall be differentiated by the relevant parts of the articles of the Criminal Code, depending on whether there is any differentiation of the offense for each crime.

According to Article 105 of the Criminal Code, it is a prerequisite for the responsibility for the threat of terrorism, persistent discrimination, cruel treatment, harassment or insult of the perpetrator, suicide attempts and suicide attributable to the suicide. In this case, if the victim has material or other dependence on the perpetrator, the act shall be characterized by the second part of Article 102 of the Criminal Code.

The subjective aspect of suicidal premeditation is characterized by the intentional nature of the above actions and reflects the form of disloyalty for the offense. If the guilty person committed suicide by delivering the above-mentioned offenses to suicide and would like to have such a result, the offense should be classified as intentional killing in accordance with Article 99 of the CC.

It is necessary to distinguish between the intentional intentions of a person who caused the deliberate destruction of the lawful intentional loss of the person, which caused serious harm to his health, the direction of the guilty intent, and the determination of his subjective attitude towards the results of his actions.

Defining the subject of crime and the form of the guilt, the nature of the crime, in particular the nature of the relationship between the perpetrator and the victim, the manner and weapon of the crime, the number, nature and destruction of traumas and other bodily injuries, the reason for discontinuance and so on, as well as the pre-crime and post-crime behavior [8,18p].

List of used literature:

1. G.Sapargaliyev: "Explanatory Dictionary of Legal Terms", 2014, pages 6,8,5,3,18.
2. J Kuliev: "Mortality moratorium: shadow and shadow. Journal of Law, 2016, page 9.
3. Dagal P.S. Subjective stratification of crime and it's installation. - Voronezh, 1974. - page 243.
4. Pasmakov: "The right to life and the death penalty". "Law" magazine.No. 10/2016, page 6.
5. N.Dulatbekov: "Thoughts on death penalty". "Law" magazine.3/2016, page 9.
6. Zhumabekova: "Thoughts of the death penalty". The newspaper "Law".No. 49/27, November 8, 2015, page 8.
7. A.SARTAEV: "It is not necessary to exaggerate the punishment of those who suffered." No 37/4, September 2012. "Law" newspaper, pp. 9-10].
8. Tolegenov B: "Is the slaughtering state a murderer?". The newspaper "Law". No. 43/16 October, 2015, page 6].

ӘОЖ 343.137.2

КӘМЕЛЕТКЕ ТОЛМАҒАНДАР АРАСЫНДАҒЫ ҚЫЛЫМЫСТЫЛЫҚТЫ ЖОЮДЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК АСПЕКТІЛЕРІ

Ашимова Эльнара Ашимовна

ashimova.e@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
«Қылмыстық-құқықтық пәндер» кафедрасының доценті,
заң ғылымдарының кандидаты

Кәмелеттік жасқа толмаған адамдардың қылмысы әлеуметтік салдарын азайтуға бағытталған құқықтық, ұйымдастырушылық және өзге де іс-шаралар түрлі мазмұндағы жиынтықты іске асыру, мемлекет және оған қоғамдық көзқарас парадигма шеңберінде орын алады. Осы шараларды талдау және оларды жетілдіру перспективалары, кем дегенде, екі алдын-ала теориялық бақылауды талап етеді. Біріншіден, жасөспірімдер арасындағы қылмыстың әлеуметтік салдарын әрқашан қайталанатын және тұрақты жанданатын

болғандықтан объективті сынмен қарағанда, толық жою мүмкін емес; сондықтан, осы қылмыстарды барынша азайту, келтірілген зиянды азайту мүмкіншілігі туралы ғана айта аламыз; қылмыстың салдарын толығымен құбылыс ретінде жою мүмкін емес. Екіншіден, қалпына келтіру парадигмасы Д.А. Шестаковтың пайымдауынша тек қана азаматтық құқық терминологиясын пайдалану мүмкін емес, жәбірленушінің жағдайын қамтамасыз етумен шектелген, «екі жақты реституция», - өзіне білдіретін қауіпті барынша азайту, зардап шегушінің жағдайы мен қылмыс жасаған адамның қалпына келтіру жағдайын бір мезгілде жасау болып табылады. Қылмыстың әлеуметтік әсерін азайту бойынша іс-шаралар осы екі-жақты бағдар кәметке толмағандар арасындағы қылмыс туралы пікірталас аясында арнайы маңызға ие, және бұрын көрсетілгендей стигматизация механизмдері мен кәметке толмағандарды «алып тастау» арқылы өзін өзі құлшындыру қылмысы кәметке толмағандарға арнайы орынға ие. Осыған байланысты өз мақсаттары мен міндеттеріне бағынады. кәметке толмағандар арасында құқық бұзушылықтың әлеуметтік салдары, қолданыстағы қылмыстық жанжалды ушықтыруға жол бермеу және болу мүмкіндігін алдын алу, алдын алу функциясының үлкен маңызы бар екенін атап өту керек [1].

Қылмыс әлеуметтік әділетсіздіктің қарым-қатынасын одан әрі тереңдетеді, қоғамдағы құқықтық және басқа әлеуметтік нормалармен қамтамасыз етілген күштердің тепе-теңдігін бұзады. Қылмыс жасаған әділетсіздікті тудырады. Қазіргі заманғы әдебиет (қылмыстық жазалау мақсаты) әлеуметтік әділеттілікті қалпына келтіру әділетсіздіктің қылмыстары енгізілді және жұртшылық бекіткен, күресу болып табылады деп көрсетілген. Қылмыстық құқық, осылайша, мүліктік (объективті әділетсіз) тәртіпті қалпына келтіруге ұмтылады, «Қоғам және оның азаматтары деформацияланған қылмыс осылайша қоғамдық санада құндылықтар мен қарым-қатынастар жүйесі, азаматтардың өмірін, өзін-өзі қорғау қалыптасады және олардың болашағын болжау қабілеті, екенін көрсетеді» ол қылмыс жасаған кезде мақұлданды, іс жүзінде бар мәртебелік өзінің сенімділігін нығайтуға ұмтылады. Жалпы айтқанда, бұл маңызды әлеуметтік және криминологиялық проблемаларды шешуге кедергі келтіреді.

Бүгінгі күні қылмыстық сот төрелігі тұжырымдамасы белсенді сынға ұшырады. Әділет ұйымның балама (жақсартылған) моделін іздеу, ол әділеттік інжіл моделін және әділдік інжіл түсіну үшін қосылады. «Киелі сот әділдігі өмірді жақсартуға бағытталған, ол мәртебені сақтауға арналмаған. Керісінше, ол халық мәртебесін жоғарылатуға, жақсартуға, дамытуға бағытталған. «Басқаша айтқанда, інжіл әділеті құқық бұзушылық пен ешқандай заңбұзушылықты қалпына келтіру үшін арналмаған, және әлеуметтік әділеттілік кезіне қол жеткізуге ұмтыламыз, қылмыс жасау мүмкіндігін азайтады немесе жойып отыр. Әділеттілікті қалпына проблемаларындағы көзқарасты түбегейлі әділет ұйымдастырудың негізгі қағидаттары туралы белгіленген ұғымдармен өзгереді. Оның орнына қылмыстық қатысатын қажеттіліктеріне негізделген сот төрелігін жету негізінде біз бұрын, белсенді бейтарап бір мезгілде әділеттілік үлгісін құқық бұзушыға шаралар кінәсін анықтау құру негізінде «жабық көзімен» пассивті моделі, әділдік қолданыстағы мәртебесі кво фиксинг, бойынша негізінен реституциялық процедураларды қолдану арқылы халықтың құқықтық қақтығыстары. Демек, қайта қалпына келтіру немесе, керісінше, құқық бұзушының және одан жәбірленушінің қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған арнайы рәсімдерді жүзеге асыру арқылы әлеуметтік әділеттілікке қол жеткізу болып табылады [2].

Бұл міндеттерді біріктіру кәметке толмағандарға қатысты әділеттілік тұжырымдамасының өзгеруін көрсетеді. Көрсетілгендей мәселенің тасымалдаушы осал болып шығу үшін - қылмыс тек белгі ретінде қарастырылады және ол жасөспірімнің жасауы ювеналды әділет классикалық моделі. Оны В.Георгиевич сынап былай деп жазады: «Бұл тәсіл қылмыскер қажеттіліктеріне байланысты деп айтқан.

Қылмыс жасаған адамға қатысты, ол емес жазалаушы көзқарас жауапкершілік идеясын біріктіретін, және сол уақытта жәбірленушіге өтеуге басымдық береді - оның эмоционалдық айығына және материалдық зиян келтіргені үшін өтемақы. Осыған байланысты, бір әрең қайта әлеуметтендіру, тараптардың келісуіне және міндетті білім беру шараларын қолдану

сияқты құқықтық негіздер бойынша қылмыстық жауапкершіліктен кәмелетке толмағандырды босатуға бағытталған, бір доктринасы және практикасы ретінде сот төрелігін қалпына келтірудің тұжырымдамалық бағалаумен келісуге болады, кәмелетке толмаған қылмыскердің жәбірленушімен қарым-қатынас жасауының оң, қылмыстық, физикалық, материалдық және адамгершілігін өтеуі, оған қарсы жасалған қылмыс. Кәмелетке толмағандардың қылмыстық жауапкершіліктен босатылуы реституциялық әділеттілікке жол бермейді, бірақ қылмыстық-құқықтық қақтығысты шешудің ықтимал тәсілдерінің бірі ғана. Мүмкіндігінше сот төрелігін қалпына келтірудің қазіргі заманғы тұжырымдамасы татуласу есебінен әрі жәбірленушінің әділеттілікке қол жеткізуіне бағытталған, өйткені, бұл салыстырып тексеру болып табылады және ілеспе шаралар (қоғамға үлкен қауіп төндірмейтін қылмыстар жағдайда) қылмыстық жауаптылыққа алып тастай алады, не қоса берілуін түсіну аса маңызды болып табылады (ауыр қылмыс жасаған жағдайда).

ҚР ҚК-нің зиянды өтеудің екі үлгісі туралы айтылады: іс жүзінде «қылмыспен келтірілген зиянды өтеу» және «зиянның басқа түрі». Кейде әдебиетте келтірілген зиян түріне тікелей байланысты (мүліктік зиян - өтемақы, моральдық немесе физикалық - келісім) түбегейлі түрлі өтемақы нұсқалары бар деп бекітілген. Бізге позиция ұстанымдары дәлелденгендей болып көрінеді, оған сәйкес екі тәсіл көрсетілген әлеуметтік мәні мен құқықтық сипатта бірдей, ал зиянды түзету жалпы және қолайлы термин ретінде танылуға тиіс. «Келісім» - орыс тілі тұрғысынан «жұмсартады, кемітеді» дегенді білдіреді. Жасалған қылмыстың салдарын барынша азайтудың зиян келтірмеуі:

- 1) залалдың барынша азайтылуына тікелей залалдың, жоғалған пайданы немесе толық емес өтемді толық көлемде өтеу;
- 2) келтірілген зиян үшін ақшалай, табиғи және жұмыс (қызмет) өтемі;
- 3) меншікке және зиянның басқа түрлеріне өтемақы және қалай қылмыс құрамына кіретін және басқа да салдарлар;
- 4) туындаған зиянды өтеу және зардап шеккен залалдың алдын алу;
- 5) жәбірленушіге келтірілген зиянды өтеу және қоғамға немесе мемлекеттің зиянды өтеуіне байланысты өтемақы төленеді [3].

Қазіргі қолданыстағы заңмен расталған, содан кейін өтеу әдісі міндеттемелерді орындау болып табылады. Ең алдымен, кімге келтірілген: бір адам басқаға зиян келтірсе, біріншіден, әділетті қалпына келтіру міндеті. Бұл әділеттілікке қатысты негізгі мәселе болуы керек. Бұл қылмыскерлер, олар туындаған зиянды тануға және оны толық немесе таза символикалық өтеу болып табылады, тіпті егер келтірілген зиян орнын толтыру үшін қадамдар одан әрі жалғастыра беретіндігін қамтамасыз ету үшін көтермелеу керек дегенді білдіреді. «статистикалық деректерді талдау зардап шеккен адаммен бітімгершілікке келуіне байланысты қылмыстық жауаптылықтан кәмелетке толмаған босату соңғы тәжірибесі айтарлықтай кеңейді. Егер 2001 жылы осы негізде сотқа тартылған кәмелетке толмағандардың жалпы санының 1,4% -ы босатылған болса, онда 2016 жылы ол қазірдің өзінде 24% -ды құрайды. Бұл факт ол қолданылған жасөспірімдер арасында қайталануы төмен деңгейде расталуы осы шарасының айтарлықтай тиімділігін көрсетіп зерттеушілер мен практик бағалады. Іс жүзінде, қарастырылып отырған шараны кеңінен жүзеге асыру жолында бар объективті кедергілер бар. Олардың ең маңыздысы жасөспірімнің мүліктік жағдайы төмен болғандықтан, оған зиянды өтеуге мүмкіндік бермейді. қалпына келтіру барлық басқа әдістері ең тиімді - Ол әдебиет кәмелетке толмаған зиянның тегістейтін өз еңбегінің туындаған көрсетеді, бұл тұрғыда ешқандай апат болып табылады. Алайда, зиянды өтеу өз еңбек тұрғысынан, кәмелетке толмағандардың қажетті еңбек дағдылары мен еңбек заңнамасының шектеулердің болмауына туындаған кейбір еңсерілмейтін проблемалар бар. Осы себепті, кәмелетке толмаған адамға келтірілген залал келтірілген жәбірленушіге мүліктік зиянды өтеу өте қиын. тәжірибеде, қылмыс назар аудара бастап зиян үшін кәмелетке толмаған өтеу, сондықтан, моральдық және психологиялық салдарын (және т.б. кешірім, әлеуметтік және психологиялық оңалту) барынша азайту бағытында ауыстырылған тиіс. Дегенмен, бұл оның тиімсіздігі ескеріле отырып, аталған шараны қолданудан бас

тартуға негіз болып табылмайды. Залал келтірілген қылмыс үшін өтемақы - қылмыскерді қоғамдық қауіптілігі және оны түзету алғашқы қадам өзгерістер маңызды көрсеткіші. Л.В.Головко, жөндеу - тек азаматтық-құқықтық міндеттемелер орындау, сондай-ақ жеке орындаушысының сипаттайтын факт емес, - Қылмыстың түзелу бағдарламаларының зиянды салдарын жою. Оның тілегі оның әлеуетті оң белсендіруді өзекті жасөспірімнің жауапты қызметі ретінде, олардың іс-әрекеттері мен өз өмірін үшін жауапкершілікті алу қабілеті ретінде. Жауапкершілікті жағдайды өзгерту үшін міндеттеме жасауға саналы адам дайын және осындай міндеттемелерді іске асыру қылмыстық жауап қалпына келтіру көзқарас орталық болып табылады және басты себебі ретінде қызмет етеді, сот және әлеуметтік оңалту қызметтері өкілдерінің кең ауқымды қызметін кеңінен тарату. Жәбірленушіге жәбірленушінің, қоғам мен мемлекет, қоғам және мемлекет міндеттемелерін қылмыстық жауапкершілік қылмыстық қоғамның және мемлекеттің міндеттері: Бұл қылмыстың жасалуына туындайтын міндеттемелер, көп қырлы екенін түсіну маңызды болып табылады. Зиян түрлерінің көптеген жолдары мен оны азайту үшін қаражат жақсы бөлінеді [4].

Осы орайда, бұл кәмелетке толмағандар арасындағы қылмыстың әлеуметтік салдары, құқық бұзушының жәбірленушіге залалды өтеу бағдарламаларын шектеу мүмкін емес екенін мойындау керек. Қылмыстың әлеуметтік зардаптарын барынша азайту бойынша міндеттемелері зиянды азайту туралы қылмыстық жауапкершіліктен гөрі кем емес, мүмкін, әлдеқайда маңызды. Х.Зехр былай деп жазады: «Қылмыскерлер жауапкершілікке тартылуы керек, бірақ қоғам туралы да айтуға болады. Қоғам жәбірленушілерге есеп беріп, олардың қажеттіліктерін анықтауға және қанағаттандыруға көмектеседі. Сол сияқты, қоғам қылмыс жасаған адамның қажеттіліктеріне назар аударып, оны емдеуге ғана емес, оны өзгертуге тырысуы керек ». Теріс зардап шеккендерге көмек көрсету тұрғысынан қылмыс салдарын барынша азайту үшін жоғарыда аталған жасөспірімнің санасында белгілі бір маңызға ие болып табылатын мүліктік зиян келтіру қабілетсіздігі. Жасөспірімнің қылмыстың мүліктік зардаптарын барынша азайту үшін қоғам жауапкершілікті. Бұл жауапкершілікті толықтыратын мән-жайлар бірқатар кәмелетке толмаған жағдайда қолданылады тиіс. Отбасы және кәмелетке толмаған құқық бұзушының және мемлекеттік қорлар, және мемлекеттік емес ұйымдар (коммерциялық және қайырымдылық): бұл жағдайда «қоғам» субъектілерін кең ауқымды түсіну керек.

Кәмелетке толмағандардың мүліктік міндеттемелерін орындауға отбасының қатысуы негізінен азаматтық заңнамамен реттеледі. Өйткені, 2003 жылы желтоқсанда қылмыстық құқық кәмелетке толмаған, оның ата-анасы немесе заңды өкілдері тағайындалған айыппұл мүліктік жаза, орындау мүмкіндігі қарастырылған. Бұл шара негізінен әдебиетте бағаланады. қоғамға түсінікті жолы кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі жаза санын көбейту және осылайша, бірақ оң баға тудыруы мүмкін емес. Оның ата-анасы және мүлікті зақымдауы кәмелетке толмаған құқық бұзушылық үшін өтемақы мүмкіндігін қамтамасыз ету үшін тиісті ретінде міндетті білім беру шараларын қолдану үшін сол зардап шеккен адаммен бітімгершілікке келуіне байланысты, сондай-ақ қылмыстық жауаптылықтан босату жағдайында кәмелетке толмағандар туралы шешімді жауапкершіліктен немесе жазадан және заңды өкілдер (бұл пікірді құқық қорғау органдарының қызметкерлерінің 90%-ы қолдады). Бұл айтарлықтай Қылмыстық құқықтың компенсаторлық қабілетін кеңейту және кәмелетке толмағандар арасындағы қылмыстың әлеуметтік салдарын барынша азайту практикасы оң әсерін тигізеді. Кәмелетке толмағандарға қатысты сот төрелігін ұйымдастырудың Жаңа Зеландия үлгісі оның отбасылық конференцияларымен оңалту рәсімдеріне отбасының қатысуының жақсы нәтижелерін көрсетеді.

Мемлекеттің қылмыстың мүліктік зардаптарын өтеуге қатысуы міндетті, бірақ сол уақытта қылмыстың алдын алу саясатының проблемалық компоненттерінің бірі болып табылады. Ол ерікті немесе міндетті сақтандыру жағдайларда, сондай-ақ зейнетақы мен өтемақы төлемдерін кейбір түрлерін тағайындау арқылы негізінен сақтандыру сыйлықақыларын төлеу арқылы жүзеге асырылады. Қылмыстың құрбандарына мемлекеттік көмек көрсетумен байланысты проблемаларды талдау осы зерттеу тақырыбымен тікелей

байланысты емес. Ол өз оңтайландыру негізгі бағыттары халықаралық талаптар мен назарға шет елдердің оң тәжірибесін ескере отырып сәйкес сәйкес байланысты болуы тиіс, алайда, бұл сияқты. Өздеріңіз білетіндей 1977 жылғы қыркүйек Министрлер комитеті «қасақана зорлық-зомбылық», 23.11.1984 құрбандарына өтемақы туралы қаулы №27 қабылдады, Еуропа Кеңесі 1985 жылы «күш қолдану қылмысқа, құрбандарын өтеу туралы» Еуропалық конвенцияны қабылдады, БҰҰ Бас Ассамблеясының декларациясын қабылдады қылмыс және билікті асыра пайдалану құрбандары үшін сот төрелігін негізгі принциптері. Осы құжаттардың ережелерін бастап, мемлекет тарапынан біржолғы немесе мерзімді төлемдер түрінде мемлекеттік өтемақы бюджет немесе арнайы осы мақсатта қаражат жеткілікті ауыр қылмыстар туралы істер бойынша қолданылуы тиіс үшін құрылған, ол басқа көздерден мүмкін емес жөндеу-ақ толық және әділ болуы тиіс болса, қылмыскер оңалту үшін зияны жоқ жәбірленушінің мүддесін қанағаттандыру керек. Бұл жалпы принциптері бойынша нақты мазмұнмен толтырылады [5]. Алайда БҰҰ Конгресінде атап өткендей, қылмыстың алдын алу және құқық бұзушылармен қарым-қатынас жасау туралы. Қылмыстардың құрбандарына мемлекеттік өтемақы практикасын жетілдіру жәбірленушінің мемлекеттік мүдделері саналы, теңдестірілген қатынасы және құқық бұзушы үшін іздеуде, жеделдету бағытында барып өтемақы шешімдер қабылдау үшін рәсімдерді бюрократиядан арылтуды, қылмыстық сот ісін жәбірленушінің құқықтарын кеңейтуге өтемақы бермегені үшін мемлекеттің жауапкершілігін белгілеу керек және және т.б.

Жоғарыда айтылғандай, құқық бұзушылық салдарын барынша азайту үшін мемлекет пен қоғамның міндеттемелері қылмыс жәбірленушіге өтемақы жағдайлары. Кәмелетке толмаған құқық бұзушылықтың салдары криминогендік қасиеттері бар адамның моральдық және психологиялық деформацияларында пайда болады. кәмелетке толмағандар арасында әлеуметтік салдары міндетті кәмелетке толмаған құқық бұзушылардың әлеуметтік және психологиялық оңалту қамтуы тиіс, мамандандырылған - ол басқа жағдайларда, психологиялық және әлеуметтік деректер қызмет орындарымен күресуге арналған Кәмелетке толмаған құқық бұзушылар үшін мамандандырылған мекемелер кәмелетке толмаған құқық бұзушылар психологиялық-әлеуметтік оңалту тұрғысынан олар арасында құқық бұзушылықтың әлеуметтік салдарын жұмсарту қызметін дұрыс ұйымдастыру. Проблема болып табылатын бұл тиісті типтегі институттардың қолданыстағы жүйесі жеткіліксіз. Сарапшылар: «Бүгінгі күні, бұрынғы сотталғандардың әлеуметтік ісі әр-түрлі құрылымдар, уақытша тұрғын үймен қамтамасыз ету және үлкен ұйымдастыру үшін қажетті мерзімге тегін қамтамасыз ететін қызметтер бар, күнделікті проблемаларды шешу үшін, жұмыс табуға көмектеседі. Әлеуметтік оңалту мемлекеттік жүйесі болмаған жағдайда қоғамдық ұйымдар сотталғанға көмектесуге тырысады, бірақ олардың қабілеті шектеулі, жұмыс негізінен жеке байланыстар салынды. « Барлық дерлік біз полиция қызметкерлері (94%) әлеуметтік қызмет көрсету жүйесі, сот қылмыстың алдын алу тиімділігін арттыру үшін негізгі кедергілердің бірі болып табылады. Осыған байланысты, сотталғандардың әлеуметтік оңалту процесінің табысты қамтамасыз ету үшін маңызы зор келесі талаптарды жүзеге асыру үшін:

- кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі түзеу мекемелерінде (білім беру орталықтары) бар мектеп тақталармен институтын дамыту;
- білім беру колонияларының ата-аналық комитеттер институтын дамыту және патронаттық қызметтер;
- сотталғандарға көмек көрсету саласындағы қоғамдық бастамаларды жандандыру;
- колониясында оқу орындарының қол жеткізу, сотталғанды шығару (олардың жұмыспен қамту және әлеуметтік және тұрмыстық техника) дайындықты қамтамасыз ету.

Нәтижесінде, ол бұрынғы сотталғандар әлеуметтік бейімдеу және реинтеграция үшін оңтайлы жағдайларды қамтамасыз ету және, осылайша, қоғамның адамгершілігін жақсартуға ықпал ететін ортақ мақсаты біріктіреді, мемлекеттік, жеке, әлеуметтік, діни, қайырымдылық және басқа да ұйымдар мен мекемелердің ортақ кеңес құрылуы тиіс [6].

Әлеуметтік қызметтерді дамыту ресурстар мен заңнамада ұйымдастырушылық өзгерістер жұмылдыру, әрине, мемлекет тарапынан үлкен инвестицияларды талап етеді.

Алайда, тіпті мықты мемлекеттік қолдау сотталған жан-жақты және сапалы әлеуметтік көмек көрсетуге қабілетті емес. Ол Қазақстан арқылы оңалту процесінің мәні мен маңызы қоғамдық пікірді өзгертпестен мүмкін емес, жандандыруға туындайтын азаматтық қоғамның барлық күштері тартуды және қатысуын қажет етеді. макро деңгей (қоғам), мезо деңгейі (әлеуметтік институттар, өнеркәсіптік топтар, үкіметтік емес ұйымдар), микро деңгей (отбасы, туыстары, достары шағын шеңбер): сотталғандардың әлеуметтік оңалту үшін негіз барлық деңгейдегі оларды қоршаған қатынаста өзгеріс болуы тиіс. Тұтастай алғанда, қоғамның сотталғандарға қатынасын гуманизациялау керек. Әлеуметтік көмек, әлеуметтік қорғау, әлеуметтік қамсыздандыру, әлеуметтік әділеттілік: Компанияның жоғары құндылық ретінде адам идеясын жүзеге асыру, олардың жақсы ниеттер нақты іс-қимылдар айқындау керек.

Компания қызметі кәмелетке толмаған залалсыздандыру криминогендік штамп куәлігі қылмыскердің жеке қоғамның мүшесі болып табылатын, нәтижесінде объективті және субъективті екі факторлардың әсерінен орын алып, адамның өзгерістерін бүкіл жиынтығын сипаттайтын тараған құбылыс болып табылады, оның тарту арқылы, сондай-ақ, ғылым сотталғандар арасында әдетте қылмыстық заңға бағынатын тұлғаның (азамат) қаласында дегенерация мақсатты процесс ретінде түсініледі.

Бұл «Жаңғыру» оңалту іс-шаралар бүкіл кешенін ұйымдастыру және өткізуді білдіреді:

1) әлеуметтік оңалту мәртебесі мен әлеуметтік кемсітушілікке, отбасылық қуғын, өндірістік команда бұрынғы сотталғандарды еңсеру құқықтық қабілетін сотталғандардың қалпына келтіру байланысты;

2) әлеуметтік-психологиялық оңалту сотталған өзі туралы сезіну, оның «өзін-өзі тұжырымдамасы» құндылық бағдар мен көзқарасы өзгеруіне байланысты;

психологиялық-педагогикалық аспектінің өзі ол тұрып жатқан әлеуметтік мінез-құлық стандарттары мен қоршаған ортаны талаптарға сай келетін психикасы мен адам мінез-белгілі бір тепе-теңдік құру бағытталған

3) оңалту;

4) психологиялық оңалту сотталған адамның қайта құрылымдау психологиялық қолдау ретінде қарастыруға болады; нәтижесі кінәсінің психологиялық оңалту ұғыну, өкіну, және әлеуметтік иммунитет дамыту, қоғамға қарсы тұлғалық әсер төзімділік болып табылады;

5) медициналық оңалту, оның өміршеңдігін қамтамасыз ететін деңгейде адам денсаулығын сақтау және қалпына келтіруді қамтиды[7].

Осы іс-шаралардың әрқайсысы мүдделі және білікті қатысушылардың ішінде белгілі бір жұмыс мазмұны, нысандары мен әдістерін, жүзеге асыруды талап етеді, тиісті технологиялар мен нәтижелері негізінде оңалту ұсынады. ең тиімді аталған түрлерінің бірнеше, оның ішінде сотталғандарды оңалту кешенінің үлгісін.

Кәмелетке толмаған құқық бұзушылар кешенді әлеуметтік және психологиялық оңалту адамзат қоғамының мақсаты, оның құқықтық және адамгершілік нормаларын тірі қоғамға әкеледі. Ұят арқылы белсенді қылмыстық мінез-құлық, өзге де азаматтарға жасаған наразылығын, оларды хабарлау арқылы жауапты азаматтарды шақыру құралы ретінде түсіндіріледі. «Ұяттылар» Джордж Braithwaite атындағы осы оңалту «үндестігі», -іс жүзінде, міндетті тіпті қылмыстық қуғын-сүргін қарағанда дәрежеде бәлкім, адамның бостандығын шектеуге тырысады. Бірақ бұл шектеулі адам басқалардың тарапынан өте заңды жирене күтуге болады, бұл елемей, моральдық талаптарды хабарлар арқылы жүзеге асырылады, Заңмен сақтау жолы еркін таңдау салдары болып табылады, репрессиялық әлеуметтік бақылау кезінде - Басқаша айтқанда, масқара мәжбүрлеп заңмен сақтауға жолы болып табылады. Әлеуметтік бақылау ғана өз мүдделерін қарастыру таңдау жасаған кезде сіз өзіңіз моральдық тұлғасыз, егер қарастыру мүмкін емес екендігін түсінбесе еркіндігін шектейді. Қоғамдық бастамалар мен әлеуметтік іске асыру белсендіруді талап ететін ұяттылар, моральдық бағдарлар мен құндылықтарды түзету, оған келтірілген зиян үшін әлеуметтік бекітілген мінез-құлық дағдыларын, Құқық бұзушы мен жәбірленушіге салыстырып тексеру және өтемақы арқылы жәрдемдесу, құқық бұзушы және қылмыс құрбандарын ерекше

қажеттіліктерін тану бағытында қоғамның көзқарасын ізгілендіру аясында қарсы өтуде, және гуманитарлық практика дәстүрлі әділеттілік жүйесінде қазіргі заманғы қажеттілігі болып табылады[8], ол параметрлерін айқындайды қылмыс және оны одан әрі дамыту үшін әдістемелік нұсқаулар арқылы әлеуметтік бақылау.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Кәмелетке толмағандар арасындағы қылмыскерліктің алдын алу үшін БҰҰ-ның жетекші принциптері (Эр-Рияда қабылданған жетекші принциптер) 1990 ж. 14 желтоқсан 45/112
2. Мемлекеттік қорғаншылық және қамқоршылық жөніндегі функцияларын жүзеге асыру қағидаларын бекіту туралы ҚР Үкіметінің 2012 жылғы 30 наурыздағы №382 қаулы
3. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі 2014 ж. 3 шілде №226-V ҚРЗ
4. М.М.Бабаев, Индивидуализация наказания несовершеннолетних // Юридическая литература 1968 ж. 120 б.
5. Бабаев М.М., Крутер М.С. Молодежная преступность. М., 2006. 382 с.
6. @service.pravstat.kz Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасы
7. Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитеті
8. Жекебаев У.С. Преступность как криминалистическая проблема Алма-ата 1974 ж.105 с.
9. Решение о защите детства в государствах-участниках СНГ (2000) // Содружество. Информационный вестник Совета глав государств и Советов глав правительств СНГ. 2000. № 3 (36)

УДК 343.137

СОГЛАСИТЕЛЬНОЕ И ПРИКАЗНОЕ ПРОИЗВОДСТВО В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ КАЗАХСТАНА

Балгынтаев Асет Оралгазыевич

Aset.balgynyaev@yandex.kz

Руководитель научного центра изучения проблем административного и уголовного правосудия Академии правосудия при Верховном Суде Республики Казахстан, Нур-Султан, Казахстан

Оптимизация и модернизация процессуальной основ уголовного судопроизводства является одним из актуальных вопросов современного этапа развития уголовно-процессуального законодательства Казахстана.

В Стратегическом плане развития Республики Казахстан утверждённой Указом Президента Республики Казахстан от 15 февраля 2018 года № 636 предусматривается поэтапное внедрение соответствующей базовым принципам развитых стран модели досудебного процесса, предполагающей укрепление гарантий защиты прав человека от необоснованного вовлечения в орбиту уголовного преследования, снижение обвинительного уклона, повышение объективности при принятии процессуальных решений по уголовному делу. Предполагается расширение принципа состязательности сторон с приданием стороне защиты более широких возможностей по сбору доказательств и представления их суду [1].

На сегодняшний день законодателем сделаны попытки направленные на ускорение и сокращение процедур расследования и рассмотрения уголовных дел в судах. Ведется работа по снижению обвинительного уклона. В этом контексте большой акцент сделан на принцип диспозитивности в уголовном процессе. В уголовно-процессуальное законодательство введены такие новые институты как процессуальное соглашение, согласительное производство, протокольная форма досудебного расследования по уголовным проступкам, приказное производство и др. Как показывает судебная – следственная практика введённые законодательные новеллы себя оправдали и упростили уголовный процесс.

Между тем, с учетом криминогенной обстановки в стране, процессуальной нагрузки на следственный аппарат и судебский корпус все еще возникают проблемы, требующие